

عنوان مقاله: مسجد؛ جایگاه تبیین عناصر حرکت عمومی تمدن‌سازی

تولید شده در کارگروه تولید محتوای معاونت فرهنگی و اجتماعی مرکز رسیدگی به امور مساجد

بهمن ۱۴۰۳

چنانچه از مباحث قبل مشخص شد در گام دوم انقلاب اسلامی باید به سمت چشم‌انداز تمدن نوین اسلامی و زمینه‌سازی ظهور حضرت ولی عصر عجل حرکت کنیم. این حرکت باید به صورت «حرکت عمومی» باشد. محوریت این حرکت با جوانان متعهد انقلابی است. تبیین و گفتمان‌سازی این حرکت با صاحبان ذهن فعال و زبان گویاست؛ پس برای ایجاد حرکت عمومی به دو گروه «صاحبان ذهن فعال و زبان گویا» و «جوانان متعهد» نیاز است. ایشان در تاریخ اول خرداد ماه سال ۱۳۹۸ سه ماه و اندی پس از صدور بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، در جمع دانشجویان به بیان راهبرد رسیدن به چشم‌انداز مطرح شده در بیانیه گام دوم پرداخته‌اند. ایشان پس از طرح مسأله حرکت عمومی و نیاز به آن برای رسیدن به چشم‌انداز گام دوم، فرآیند ورود جوانان به حرکت عمومی را تبیین می‌کنند. ایشان می‌فرمایند این حرکت عمومی باید صحیح و منضبط و عقلانی باشد. برای رسیدن به چنین حرکتی، چهار عنصر را لازم می‌دانند:

۱- شناخت صحنه ۲- جهت‌گیری مشخص ۳- عوامل امید آفرین ۴- راهکارهای عملی

رهبر انقلاب این چهار عنصر را نیازمند به تبیین می‌دانند. تبیین اینها با چه کسانی است؟ قطعاً با کسانی که توانایی و استعداد این کار، یعنی تبیین را داشته باشند. چه کسانی این استعداد را دارند؟ برای پاسخ به این سؤال باید ببینیم «تبیین» به چه عناصری نیازمند است. تبیین نیاز به استدلال و توضیح و بیان دارد. استدلال با ذهن انجام می‌شود و توضیح و بیان با زبان. ذهنی می‌تواند استدلال انجام دهد که فعال و جوال باشد، نه هر ذهنی. همچنین زبانی می‌تواند توضیح دهد که خوش بیان و گویا باشد. رهبر انقلاب، این دو را با عبارت «ذهن فعال و زبان گویا» مطرح می‌کنند. ایشان می‌فرمایند: «تبیین اینها [یعنی این چهار عنصر] نیاز دارد به ذهن فعال و زبان گویا»

این توانمندی که خداوند به صاحبان ذهن فعال و زبان گویا اعطا نموده باید زکات آن توسط این گروه پرداخت شود. در روایت فرموده‌اند: «لکل شیء زکات» برای هر چیزی زکاتی است و از طرف دیگر فرموده‌اند: «زکاة العلم نوره» هر نعمت و توانمندی که خداوند به انسان داده زکاتی دارد. یکی از این توانمندی‌ها، ذهن فعال و زبان

گویاست؛ پس باید زکات آن را پرداخت و همانا زکات آن، تبیین است. برای رسیدن به چشم انداز ظهور و تمدن اسلامی، نیازمند حرکت عمومی هستیم و حرکت عمومی نیازمند چهار عنصر است و این چهار عنصر، نیاز به تبیین دارند؛ پس تبیین، امری است که ما را به تمدن نوین اسلامی و ظهور، نزدیک می‌کند. البته تبیین، منحصر در این چهار عنصر نیست، اما این چهار عنصر از اهمیت خاصی برای تمدن‌سازی برخوردارند.

یکی دیگر از اموری که صاحبان ذهن فعال و زبان گویا باید دربارهٔ نهادینه کردن «حرکت عمومی» انجام دهند، گفتمان‌سازی است. «گفتمان یعنی یک مفهوم و یک معرفت در برهه‌ای از زمان در یک جامعه همه‌گیر بشود.»^۱ گفتمان‌سازی نیز وظیفهٔ صاحبان ذهن فعال و زبان گویاست. اگر بخواهیم در بین مردم، به ویژه جوانان انقلابی، حرکت عمومی برای رسیدن به قلهٔ تمدن اسلامی ایجاد کنیم باید حرکت عمومی را تبدیل به گفتمان کنیم:

"آن وقتی کار، شکل عمومی و مردمی پیدا خواهد کرد که این فکر شما، این جهت‌گیری شما تبدیل به یک گفتمان عمومی بشود. [شما] در این مجموعه‌ی دوازده هزار [گروهی] که ایشان می‌گویند، ده درصد جوانهای کشور، یا مثلاً پانزده درصد جوانهای کشور هستید؛ آن ۹۰ درصد یا ۸۵ درصد دیگر چرا باید از این حرکت جهادی مبارک، از این کار محروم بمانند؟ سعی کنید ترویج کنید و این ترویج در صورتی آسان خواهد شد که به گفتمان تبدیل بشود." (۱۳۹۸/۰۵/۱۰) بیانات در دیدار جمعی از اعضای گروه های جهادی

همهٔ مسائل اساسی و راهبردی در جامعه برای نهادینه شدن، نیاز گفتمان‌سازی دارند. این امر چنانچه در مبحث تبیین اشاره شد، نیاز به صاحبان ذهن فعال و زبان گویا دارد. اگر ائمهٔ محترم جماعات، با هماهنگی و ایجاد یک شبکه و جبههٔ بزرگ، در هر محله به گفتمان‌سازی پیرامون مسائل راهبردی به ویژه حرکت عمومی بپردازند، پس از گذشت چند سال، جامعه با سرعت بیشتری به سمت حل مسائل کلان خود خواهد پرداخت.

حال سؤال این است که تفاوت تبیین و گفتمان‌سازی چیست؟ جواب این است که اولاً تبیین، مقدمهٔ گفتمان‌سازی است؛ ثانیاً هر گفتمان‌سازی حتماً پیش از خود، تبیین داشته و باید داشته باشد، اما هر تبیینی لزوماً به گفتمان‌سازی نخواهد انجامید. گفتمان‌سازی، ابتدا نیاز به تبیین و استدلال و بیان منطقی دارد، اما صرف اکتفا به اینها موجب گفتمان‌سازی نخواهد شد، بلکه برای گفتمان‌شدن یک معرفت و یک مفهوم، علاوه بر موارد مذکور، نیاز به تکرار و انتشار و سوق دادن ذهنها و استفاده از هنر و رسانه نیز هست. همهٔ این مؤلفه‌ها برای ایجاد گفتمان لازم است.

بهترین محل برای تبیین این عناصر، مسجد است.